

20. Armenia Development Strategy for 2014–2025. URL: https://policy.asiapacificenergy.org/sites/default/files/Development%20Strategy%20of%20the%20Republic%20of%20Armenia%20for%202014-2025_ENG.pdf

21. Grickevich, P. (2018). Turisticheskij brending: kak strany sozdajut svoj imidzh? URL: <https://btw.by/pro-obzor/20088-turisticheskij-brending-kak-strany-sozdayut-svoj-imidzh.html> (in Russian).

22. Travel and Tourism. International Trade Administration. URL: <https://www.trade.gov/country-commercial-guides/armenia-travel-and-tourism>

Матеріал надійшов до редакції 10.01.2021 р.

УДК 327:[321(470):17.022.1

Євгенія Тихомирова,

доктор політичних наук,

професор кафедри міжнародної інформації та політичного аналізу,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

ORCID ID 0000-0003-4520-670X

Yevgenia.Tyhomirova@vnu.edu.ua

Ольга Рихлюк,

студентка спеціальності 291 «Міжнародні відносини,

суспільні комунікації та регіональні студії»,

Волинський національний університет імені Лесі Українки,

Rykhliuk.Olha2020@vnu.edu.ua

DOI 10.29038/2524-2679-2021-01-125-138

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ РФ У ПОСТЫПОЛЯРНИЙ ПЕРІОД РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

У статті досліджено ключові фактори, що вплинули на формування іміджу незалежної Росії після розпаду СРСР. На основі аналізу праць вітчизняних та зарубіжних науковців виокремлено основні інструменти м'якої сили для формування іміджу країни. Зазначено, що доктрина відродження Росії ґрунтується на засадах «розділеності російського народу» і його праві на возз'єднання з можливістю застосування методів жорсткої сили.

Проаналізовано використання основних інструментів м'якої сили в контексті концепції «русского мира». Узято до уваги функціонування Фонду підтримки публічної дипломатії імені О. М. Горчакова як важеля впливу м'якої сили та реалізації його щорічного науково-освітнього проєкту «Діалог в ім'я майбутнього».

Наведено статистичні дані, зібрані Всеросійським центром вивчення громадської думки та центром П'ю, які підтверджують висловлені гіпотези щодо оцінки іміджу РФ її громадянами й іноземцями.

На конкретних прикладах новинних статей, які опубліковані на інтернет-ресурсах «Правда.Ру» та «Russia Today», продемонстровано як робота ЗМІ впливає на формування внутрішнього та зовнішнього іміджу РФ. Особливо гостро питання пропаганди, яка поширюється кремлівськими ЗМІ, постає на тимчасово окупованих Донецькій і Луганській областях. Досліджено, що для поширення пропаганди заголовки є особливо ефективним інструментом, адже саме в них можна вкласти потрібні пропагандистам ідеологеми.

Висловлено припущення, що найдієвішим і найефективнішим засобом зміни іміджу Росії в очах міжнародної спільноти та власних громадян могли б стати реальні позитивні зміни у всіх сферах життя російського суспільства. Це насамперед демократизація політичної системи, підвищення ефективності російської економіки, боротьба з корупцією, розвиток вітчизняного бізнесу, гарантії іноземним компаніям, підвищення рівня й поліпшення якості життя населення.

Ключові слова: публічна дипломатія; м'яка сила; імідж; брендинг держави; пропаганда.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку міжнародних відносин провідні країни світу дедалі частіше змінюють власну стратегію промоції держави та формування іміджу, надаючи перевагу засобам «м'якої сили». Імідж – штучний образ, що формується в громадській або індивідуальній свідомості засобами масової комунікації й психологічного впливу [1, с. 17].

Структуроване та логічне формування іміджу держави – важливий аспект зовнішньої політики, який впливає на економічну, політичну, соціальну політики. Він певним чином визначає авторитет країни на міжнародній арені. Позитивно створений образ держави відкриває значно більші можливості для просування та реалізації її національних інтересів.

Позитивний імідж як лакмусовий папірець для культурної політики, яку проводить та чи інша країна, адже позитивний імідж формує не лише лояльне ставлення серед іноземних громадян, а й сприяє підвищенню рівня патріотизму громадян цієї держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості формування іміджу РФ – тема, яка відображається в працях багатьох російських і закордонних науковців. Більше того, на теренах Росії існують цілі установи, які займаються дослідженням вітчизняного іміджу. Наприклад, в Інституті стратегічних оцінок і аналізу (інституція, яка діє на території Росії понад 20 років) цією роботою займаються В. А. Луків, В. К. Кантор, П. С. Гуревич, Е. О. Галумов. Серед українських учених у цій галузі – Г. Г. Почепцов, М. М. Розумний, Н. О. Піпченко, В. В. Золяк, С. М. Квіт, Ю. В. Колісник.

Мета статті – аналіз формування іміджу РФ за допомогою засобів м'якої сили в постбіполярний період розвитку міжнародних відносин.

Методика дослідження. Поставлені завдання виконувалися із застосуванням загальнонаукових методів: конкретно-пошукового – для виявлення, відбору, синтезу, класифікації друкованих джерел із питань формування російського іміджу, діяльності закордонних державних структур; метод аналізу – під час опрацювання законодавства й наукових джерел із метою детального опрацювання діяльності інститутів президента США та РФ.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Після розпаду СРСР розпочинається новий етап розвитку міжнародних відносин – постбіполярний період. Цей проміжок часу характеризується появою нових незалежних держав, які утворилися на уламках Радянського Союзу. Після здобуття незалежності всі ці країни поєднувало одне спільне завдання – належне позиціонування себе на міжнародній арені, створення національного бренду. Позитивне сприйняття країни у світі є запорукою успіху глобальних політичних, соціальних та економічних рухів.

Доктрина відродження Росії після розпаду СРСР, який росіянами визначається як геополітична катастрофа, і її реваншу на пострадянському просторі ґрунтується на таких засадах, як «розділеність російського народу» і його право на возз'єднання; «штучність» нових державних кордонів, що тлумачиться як велика історична поразка Росії й загроза її безпеці; необхідність захисту співвітчизників також і силовими

методами. Як наслідок, сформульовано національний проєкт «збирання земель» – Євразійський союз [2, с. 31].

РФ у цьому завданні використовує різноманітні засоби, аби заявити про себе як наддержаву в соціальній, економічній, політичній, духовній та культурній сферах на міжнародній арені.

Дослідження іміджу Росії в очах зарубіжної громадськості (або, як його ще називають, геополітичного образу Росії) пов'язане з певними складнощами [3, с. 31]. По-перше, незмінно велика площа, де проживають декілька десятків етносів, які не завжди об'єднані спільною культурною спадщиною та виступають проти асиміляції. По-друге, облік переваг і недоліків геополітичного положення країни не завжди був адекватним реальності, а це призводило до відомого спотворення образу країни. Це зумовлювалося тим соціально-політичним ладом, який існував у конкретну історичну епоху. По-третє, більшість росіян перебувають у політичному й зовнішньополітичному «обороті» образів Росії, які найчастіше ґрунтуються лише на очевидних фізико-географічних особливостях Росії або на її дуже поверховій ідеологічній оцінці (концепція «Москва – Третій Рим», дилеми слов'янофільства й західництва, романо-германської та російсько-православної цивілізації, євразійство та ін.) [3, с. 32].

Г. Даулінг називає такі фактори формування іміджу держави: політичний устрій; діяльність суспільно-політичних лідерів; культура; новини; наукові досягнення; імідж торгових марок; експорт культурних цінностей; спортивні «зірки» та змагання; туристи й туристична реклама; експорт товарів і послуг; реклама товарів та послуг [4, с. 58].

На думку Л. Прудникова, структура політичного іміджу держави, яка формується в різних суб'єктів на основі їх уявлення про неї, уключає три важливі компоненти: 1) офіційна інформація про державу та її інститути (зокрема щодо їхньої політики, діяльності); 2) узагальнена інформація про державу і її політичні інститути, лідерів, еліту як соціальні організми; 3) життєві (практичні) відомості про державу, конкретну діяльність чиновників та органів державної влади [5, с. 5].

Основними інструментами м'якої сили для формування іміджу країни є:

- ЗМІ, які сприяють поширенню інформації про державу;
- дипломатія та імідж дипломатів;
- мовна політика;
- національна культура (спорт, туризм, наука, освіта, література, музика, театр);

– культурні центри, які займаються просуванням своєї національної культури, мови за кордоном (наприклад Гете-інститут [6], Французький інститут [7] та ін.).

Також треба зазначити, що імідж держави не може бути постійним, сталим. Він неодмінно повинен адаптуватися до вимог часу, трансформуватися разом із розвитком економічних, соціальних, технологічних, інформаційних й інших процесів. Кожна держава повинна бути готова переглянути свій імідж за обставин, коли [8]:

- сприйняття країни не відповідає реальному стану речей;
- діють такі зовнішні аспекти, як кардинальна зміна розстановки сил на геополітичній карті світу та значне зміцнення позицій суперників, безпосередньо пов'язані зі зниженням авторитету своєї країни;
- держава отримує можливість позиціонувати свою економіку чи політику на міжнародній арені в позитивному плані.

Підтримка або зміна іміджу держави має будуватися на професійній, науковій основі. Ця наука, як ніяка інша, не допускає дилетантського підходу, і водночас саме в цій сфері реальні особистості, політики діють без належної підготовки, не приділяючи належної уваги оцінці (прогнозованим результатам) своїх дій (та діючи при цьому часто всупереч поставленим цілям). Прийоми PR, спрямовані на зміцнення іміджу, часто використовуються непродумано, неефективно й безсистемно.

Облік цих факторів робить проблему формування позитивного образу Росії досить складною. Для її розв'язання потрібне моделювання декількох найбільш явних і дієвих позитивних образів країни та подальша їх оцінка з метою визначення оптимально відповідного національним інтересам образу.

На думку Е. О. Галумова, можна виокремити такі напрями формування позитивного образу РФ [3, с. 32]:

- актуалізація історико-географічної основи іміджу Росії. Повинна усвідомлюватися спадкоємність історичного, політичного й геополітичного розвитку країни;
- розширення концептуальної бази формування образу сучасної Росії. Осмислення ролі та значення географічного простору і його образів стосовно політичного розвитку Росії;
- збільшення змістовності образу сучасної Росії.

На сучасному етапі розвитку РФ активно використовує різні інструменти для промоції власної держави. Серед них – апеляція до історичного минулого, позиціонування себе як наддержави, яка може допомогти нужденним (гуманітарна допомога Сирії та окупованому Донбасу). І,

звісно, найефективніший метод, до якого найчастіше вдаються в Кремлі, – пропаганда, яка складається з інформаційно-психологічних операцій в інформаційному просторі країн-сусідів.

Іноді ЗМІ успішніше справляються із завданням створення сприятливого образу держави для внутрішнього споживання, тобто для свого населення, ніж для світової спільноти. Такий PR (піар) працює на користь РФ, внутрішньому середовищу. Завдяки йому багато росіян, усупереч реаліям і думкам світової спільноти, переконані в тому, що Росія вже відновила свій статус великої держави на міжнародній арені. Наприклад, у 2007–2008 рр. на тлі глобальної фінансової кризи під впливом вітчизняних ЗМІ багато росіян повірили в те, що Росія вже досягла (або ось-ось досягне) рівня великих світових держав, передусім США й Китаю [9].

За даними Всеросійського центру вивчення громадської думки, у 2008 р. 50 % росіян були впевнені, що Росія стане великою державою в найближчі 10–15 років; ще 16 % вважали, що Росія вже зараз є супердержавою. У 2010 р. частка таких оптимістів зросла до 18 %. У 2008 р. 82 % населення Росії вважало, що головним завданням для Росії є повернення статусу супердержави (37 %), який був у СРСР, або статусу економічно й політично впливової країни світу (45 %). Лише 5 % росіян думали, що країна не повинна прагнути до жодних глобальних цілей [10].

Із подібними оптимістичними настроями можна було б погодитися, однак статистичні дані є дещо відмінними. Так, частка США у світовому ВВП і в період кризи залишається на рівні 20–21 %. Для порівняння, внесок Росії у світовій ВВП у 2008 р. становить менше 3 %, це приблизно стільки ж, скільки у ВВП світу «вкладають» Великобританія або Бразилія. Очевидно, що російська «заявка» на статус світової наддержави поки що не відповідає її реальним можливостям.

Потрібно зазначити, що російські дипломати усвідомлювали необхідність створення інституції, яка би могла інформувати світову спільноту про цілі зовнішньої політики РФ. Саме з цією метою у 2010 р. за розпорядженням Президента Росії Д. А. Медведєва створено Фонд підтримки публічної дипломатії ім. О. М. Горчакова.

Фонд ім. О. М. Горчакова виконує свою діяльність за такими напрямками [11]:

- сприяння просуванню соціальних, культурних, освітніх, наукових й управлінських програм у сфері міжнародних відносин;
- надання підтримки засобів масової інформації та інформаційних ресурсів, орієнтованим на досягнення статутних цілей Фонду;

- участь в аналізі економічного й суспільно-політичного становища, інвестиційного та інноваційного потенціалу в Росії й за кордоном, консалтингу та моніторингу актуальних процесів публічної дипломатії;
- організація й проведення конференцій та семінарів, виставок, симпозіумів, ділових зустрічей, лекцій;
- участь у навчально-освітньому процесі;
- виконання благодійної діяльності;
- заснування засобів масової інформації та виконання видавничої діяльності, і в її рамках організація випуску й реалізації інформаційних продуктів, періодичних і науково-методичних видань.

Із 2011 р. Фонд ім. О. М. Горчакова реалізує щорічний науково-освітній проєкт «Діалог в ім'я майбутнього» [12]. Мета проєкту – формування дискусійного майданчика за участю молодих учених-міжнародників, політологів, журналістів, представників дослідницьких центрів і громадянського суспільства Росії, країн СНД та Балтії, Абхазії, Південної Осетії, Грузії, Польщі, Сербії.

На сучасному етапі розвитку РФ застосовує ідеологічну політику реконструкції російської імперської ідентичності, яка ґрунтується на таких складниках, як: 1) історія й 2) месіанство (яке має також релігійний компонент) [2, с. 31].

Використання історичної науки з ідеологічною й пропагандистською метою має давні традиції в Росії та пов'язане зі створенням і поширенням історичних міфів, які підміняють об'єктивне історичне знання. Базовими історичними міфами є міфологізована історія так званої Древньої Русі й міф про єдине походження росіян, українців і білорусів; цивілізаційна велич дореволюційної Російської імперії; мультикультуралізм Російської імперії; державницька міць та спроможність російського народу ціною великих жертв у короткі строки перетворити відсталу й зруйновану країну у світового економічного та політичного лідера; одноосібна перемога над Гітлером і порятунок європейської цивілізації; світове лідерство в період Холодної війни; відродження Російської імперії після «помилкової» орієнтації на ліберальні цінності.

Другим елементом реконструкції імперської ідентичності є прагнення наповнити історичний образ Росії духовним, месіанським змістом. Із цією метою на межі тисячоліть у громадсько-політичний дискурс уведено концепт «русского мира» [13], який формується на основі єдиної мови й культури, історичної пам'яті, віри та відданості нинішній Російській державі. Цей концепт перекликається з російською імперською ідеологією, яка ґрунтувалася на «православ'ї», «самодержавності» й «народності».

Ідея «русского мира» палко пропагується Російською православною церквою, зокрема патріархом Кирилом. (Концепція «русского мира» по суті, копіює ідею об'єднання «роз'єднаної» Німеччини А. Гітлера чи об'єднання «розділеного сербського народу» С. Мілошевича). Ідеологія розділеної нації чи «русского мира» – це уявлення про єдність за походженням усіх росіян, що нівелює всі сучасні правові засади національного державотворення [13].

Стосовно України – це розрахована на роки світоглядна програма знищення її цілісності, суверенітету й державності. Ідеологи «русского мира» стверджують, що української нації не існує, що це вигадка австрійців/поляків/євреїв, тому Україна повинна бути ліквідована. Ідеологія «русского мира» фактично пропагує, що українці – це природні вороги росіян. У площині гібридної війни ідеологія «розділеної нації» просуває ідею нарощування наступальних дій на сході України, що, зі свого боку, посилює радикалізм у російському суспільстві [14].

Іншим компонентом месіанства є проголошення необхідності «захисту та звільнення Європи». Популярними є такі тренди: незалежно від суті питання всі опоненти проголошуються фашистами; лише Росія спроможна сьогодні захистити Європу і європейську цивілізацію. Із цією метою Росія поширює такі міфи: Росія – останній захисник християнських цінностей; проблеми міграційної кризи й боротьби з тероризмом неможливо розв'язати без співпраці країн ЄС із РФ; Європу треба звільнити від впливу США, чия зовнішня політика відриває Європу від Росії.

Спроба відновлення колишнього статусу наддержави впливає з імперської сутності російської державності, логіки її історичного розвитку, об'єктивних характеристик її соціально-економічного, політичного, культурного та ідеологічного життя. Чітко сформований та продуманий до дрібниць імідж російського лідера став інструментом для досягнення цієї мети.

Протистояння із Заходом, передусім зі США, є для росіян головним доказом того, що Володимир Путін відродив велич Росії й повернув їй статус світової наддержави. А тому в мільйонів його виборців не може бути й думки про те, щоб замінити Володимира Путіна на посаді президента чи бодай розглянути якісь інші кандидатури [14].

Центр П'ю провів опитування у 25 країнах світу і залучив 26 612 осіб у період з травня по серпень 2018 р., а також використав додаткові дані з опитування тисячі росіян [15]. Загалом імідж РФ в очах міжнародної спільноти скоріше несприятливий, ніж сприятливий, у 16 з 25 країн світу

йому дали негативну оцінку. В усьому світі в середньому лише 34 % опитаних людей висловлюють позитивний погляд на Росію, тоді як близько чверті (26 %) переконані в тому, що Путін робить «правильні речі у світових справах». Тільки кожен другий житель чотирьох країн (Філіппіни, Туніс, Південна Корея та Греція) позитивно відгукнувся про Росію. Негативне ставлення до РФ виявляють жителі Північної Америки та більшої частини Європи. Є також прихильники думки, що імідж Росії поступово покращується. Близько 42 % упевнені, що Росія відіграє більш важливу роль у світі, ніж 10 років тому. Лише 19 % вважають, що вплив Росії стає слабшим.

У країнах Африки та Латинської Америки опитані дотримуються нейтралітету щодо Росії, але найбільш сприятливо до Росії ставляться в Нігерії (41 %) та Кенії (40 %), а негативно – у Південній Африці (44 %) і Бразилії (43 %). Загалом упевненість у правильності дій Володимира Путіна у світовій політиці є низькою. Лише 26 % мають таку впевненість, проте 63 % не підтримують її. Кардинально іншою є думка росіян, адже 81 % опитуваних переконані в правильності дій Президента РФ. У Європі в середньому 21 % висловлюють довіру Володимиру Путіну. А, наприклад, у Польщі (58 %), Іспанії (53 %), Нідерландах (50 %) та Швеції (50 %) велика кількість каже, що взагалі не довіряють діям Путіна. Але на Філіппінах (61 %) та Тунісі (53 %) Путін користується такою довірою в більшості населення.

Важливим інструментом, який формує імідж РФ на міжнародній арені, є ЗМІ. Кремль не нехтує таким засобом стратегічних комунікацій, як пропаганда, а для максимізації ефекту від її використання вдається до інформаційно-психологічних операцій, які здебільшого мають одну мету – створити інформаційний вакуум на підконтрольній території. Для поширення пропаганди заголовки є особливо ефективним інструментом, адже саме в них можна вкласти потрібні пропагандистам ідеологеми. Відтак російські інтернет-ресурси не нехтують цим і підбирають такі заголовки, які б максимально впливали на свідомість читачів і трансформували б її в потрібне русло.

Інтернет-ресурс «Правда.Ру» щодня подає новини про події в Україні. Журналісти використовують у матеріалах емоційно-забарвлену лексику щодо України, її влади, війська й активістів; не становлять винятку й заголовки. Проаналізувавши заголовки новин на сайті «Правда.Ру» та «Russia Today», можемо виокремити їх у кілька так званих «пропагандистських груп». Заголовки, що наголошують на особливій впливовості Росії та В. Путіна:

- «У боротьбі за нафтовий ринок Китаю останнє слово за Росією» [16];
- «Вони хочуть завоювати світ!»: США злякалися назв російських підводних човнів» [17];
- «Ромир»: Жителі Росії назвали Путіна головною гордістю країни» [18];
- «Хтось дуже боїться посилення російського народу» [19];
- «Росія поставить в Іран цивільні літаки на суму в \$ 21 млрд» [20];
- «Добра Росія дасть газу Україні?» [21];
- «BBC: Америка благає Росію пробачити борги Україні» [22];
- «Таланти азербайджанських жінок високо цінують у Росії й у світі» [23];
- «Україна без російського газу зиму не переживе» [24];
- «The National Interest: у чому секрет популярності Путіна?» [25];
- «Експаналітик ЦРУ: навчання показують, що НАТО програє війну Росії» [26];
- «Росія стає привабливішою для іноземних туристів» [27];
- «Міноборони Вірменії відзначило ефективність місії Росії в Карабаху» [28].

Із таких заголовків чітко видно, що автори намагаються створити для Росії імідж важливості, а для президента В. Путіна – образ, що символізує «істину в останній інстанції». Читачам намагаються нав'язати думку про те, що без участі Росії жодна суспільна сфера не буде успішною та не приноситиме очікувано позитивного результату.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Позитивний імідж держави на міжнародній арені робить її не лише конкурентоспроможною, а й привабливою в очах потенційних інвесторів. Зростаючу роль іміджу держави спостерігаємо у зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій, засобів масової інформації та їх прямого впливу на формування суспільних стереотипів, образів і думок, які впливають на прийняття політичних рішень на міжнародному рівні. В основу іміджу держави має бути покладено єдиний комплекс ідей для її розвитку, об'єднаний чіткою структурою та ієрархією для забезпечення передбачуваності дій держави, чітко відстежувати дотримання вимогам національної ідеї й стратегічним цілям країни.

Імідж держави повинен бути конкретним, політично стабільним (для розвитку міжнародного бізнесу та залучення прямих іноземних інвестицій), і водночас, за необхідності – гнучким й адаптивним. Він повинен піддаватися своєчасній корекції у зв'язку зі змінами соціально-політичної ситуації, невідповідністю сформованого іміджу реальності, а

також загрозами зниження свого авторитету на міжнародній арені, якщо такі виникають.

Імідж РФ був значно трансформований упродовж останніх років. Вийшовши зі складу Радянського Союзу та ставши незалежною державою, Росія не мала чіткої зовнішньополітичної концепції й програми щодо формування власного міжнародного іміджу. На правах правонаступниці колишнього СРСР Росія використовувала як основний інструмент для побудови власного іміджу – пропаганду як для внутрішньої, так і для зовнішньої аудиторії. Також були спроби використання «м'якої сили». Із цією метою з 2010 р. функціонує Фонд підтримки публічної дипломатії ім. О. М. Горчакова, який сприяє просуванню соціальних, культурних, освітніх, наукових й управлінських програм у сфері міжнародних відносин.

Найрадикальнішим й ефективним засобом зміни міжнародного образу Росії могли б стати реальні позитивні зміни у всіх сферах життя російського суспільства. Це насамперед демократизація політичної системи, підвищення ефективності російської економіки, боротьба з корупцією, розвиток вітчизняного бізнесу, гарантії іноземним компаніям, підвищення рівня та поліпшення якості життя населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Браун, Л. (2001). Имидж – путь к успеху, Москва, 188 с.
2. Глосарій: навч. енцикл. слов.-довід. із питань інформ. безпеки (2019), 580 с.
3. Галумов, Е. О. (2003). Міжнародний імідж Росії: стратегія формування, Москва, 450 с.
4. Даулинг, Грэм (2003). Репутация фирмы: создание, управление и оценка эффективности, 368 с.
5. Прудников, Л. А. (2004). Политические технологии как фактор формирования имиджа Вооруженных сил Российской Федерации, Москва, 12 с.
6. Goethe Institut URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/index.html>
7. Institut Français URL: <https://institutfrancais-ukraine.com>
8. Чечель, О. Ю. (2018). Формування іміджу держави на міжнародній арені (2018). URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2016/20.pdf
9. Гарусова, Н. М. (2012). Имиджи России и США как фактор международных отношений (2012). URL: <https://science.vvsu.ru/scientific-journals/journal/current/article/id/2145403030/Имиджи%20России%20и%20США%20как%20фактор%20международных%20отношений/css-normal/>
10. Цели России в мире: развитие или сверхдержавность? (2013). URL: <http://wci-om.ru/index.php?id=459&uid=13799>
11. Фонд поддержки публичной дипломатии им. А. М. Горчакова URL: <https://gorchakovfund.ru>
12. Проект «Діалог в ім'я майбутнього» URL: <https://gorchakovfund.ru/project/view/dialog-vo-imya-budushchego/>

13. Петухов, В. В., Бараш, Р. Е. (2014). Росіяни і «русский мир»: істричний контекст та сучасне осмислення URL: <https://www.politstudies.ru/files/File/2014/66/2014-6-PETUKHOV.pdf>
14. Розумний, М. М. Імперський реванш: спроба Путіна URL: <http://zpv.knu.ua/index.php/pb/article/view/8/8>
15. Вплив Росії зростає, а імідж Путіна страждає (2020). URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/29643031.html>
16. У боротьбі за нафтовий ринок Китаю останнє слово за Росією (2015). URL:<https://www.pravda.ru/news/economics/1245281-china/>
17. Вони хочуть завоювати світ: США злякалися назв російських підводних човнів (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/world/1306781-war/>
18. Ромир: Жителі Росії назвали Путіна головною гордістю країни (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/society/1272416-romir/>
19. Хтось дуже боїться посилення російського народу (2015). URL: <https://www.pravda.ru/world/1272208-efimova/>
20. Росія поставить в Іран цивільні літаки на суму в \$ 21 млрд (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/economics/1276188-iran/>
21. Добра Росія дасть газу Україні? (2015). URL: <https://www.pravda.ru/world/1279971-zatulin/>
22. BBC: Америка благає Росію пробачити борги Україні (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/world/1281931-usa/>
23. Таланти азербайджанських жінок високо цінують в Росії і в світі (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/culture/1283771-azerbaydzhan/>
24. Україна без російського газу зиму не переживе (2015). URL:<https://www.pravda.ru/news/expert/1283906-Telegina/>
25. The National Interest: У чому секрет популярності Путіна? (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/society/1286303-putin/>
26. Екс-аналітик ЦРУ: Навчання показують, що НАТО програє війну Росії (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/world/1286322-Nato/>
27. Росія стає привабливішою для іноземних туристів (2016). URL:<https://www.pravda.ru/news/economics/1292488-russia/>
28. Міноборони Вірменії відзначило ефективність місії Росії в Карабаху (2020). URL: <https://russian.rt.com/ussr/news/808381-minoborony-armeniya-karabah-otnosheniya>

FORMATION PECULIARITIES OF THE RUSSIAN FEDERATION IMAGE IN THE POSTBIPOLAR PERIOD OF DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL RELATIONS

The article examines the key factors that influenced the image formation of independent Russia after the Soviet Union collapse. Based on the works analysis of the domestic and foreign scientists, the main soft power tools for the country's image formation are identified. It is noted that the doctrine of Rus-

sia's revival is based on the principles of «division of the Russian people» and its right to reunification with the possibility of using the hard power methods. The usage of the main soft power tools in the context of the «Russian World» concept is analyzed. It has been taken into account, the functioning of the Foundation for the Public Diplomacy Support named after O. Gorchakov as a soft power lever and the implementation of his annual research and educational project «Dialogue for the Future».

The statistics that were collected by the Russian Center for the Public Opinion Study and the Pew Center, confirmed the hypotheses about the Russian image assessment its citizens and foreigners.

On specific examples of news articles published on the Internet resources «Pravda.Ru» and «Russia Today», it is demonstrated how the media affects the formation of internal and external image of the Russian Federation. Propaganda which is spread by the Kremlin media has destructive influence on the temporarily occupied Donetsk and Luhansk regions. It has been studied that headlines are a particularly effective tool for spreading propaganda.

It has been suggested that the most effective and efficient ways of changing Russia's image in the eyes of the international community and its own citizens could be real positive changes in all spheres of Russian society. Such as democratization of the political system, improvement of the Russian economy, fight against corruption, development of domestic business, guarantees to foreign companies, increase of level and improvement of quality of life of the population.

Key words: public diplomacy; soft power; image; state branding; propaganda.

REFERENCES

1. Braun, L. (2001) Imidzh – put k uspekhu
2. Hlosarii: navch. entsykl. slov.-dovidnyk iz pytan inform. bezpeky (2019), 580 p.
3. Halumov, E. O. (2003) Mizhnarodnyi imidzh Rosii: stratehiia formuvannia, 450 p.
4. Daulynh, Hrem (2003). Reputatsyia firmy: sozdanye, upravlenye i otsenka efektyvnosti, 368 p.
5. Prudnykov, L. A. (2004). Polytycheskiye tekhnolohyy kak faktor formyrovaniya imidzha vooruzhennykh Syl Rossyiskoi Federatsyy, 12 p.
6. Goethe Institut URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/index.html>
7. Institut Français URL: <https://institutfrancais-ukraine.com>
8. Chechel, O. Yu. (2016). Formuvannia imidzhu derzhavy na mizhnarodnii areni (2018). URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/10_2016/20.pdf
9. Harusova, N. M. (2012). Imidzh Rossii i SShA kak faktor mezhdunarodnykh ot-noshenyi (2012). URL: <https://science.vvsu.ru/scientific-journals/journal/current/article/id/2145403030/Имиджи%20России%20и%20США%20как%20фактор%20международных%20отношений/css-normal/>

10. Tsely Rossii v myre: razvytye ili sverkhderzhavnost? (2013). URL: <http://wciom.ru/index.php?id=459&uid=13799>
11. Fond podderzhky publychnoi dyplomaty im. A. M. Horchakova. URL: <https://gorchakovfund.ru>
12. Proekt «Dialog v imia maibutnoho». URL: <https://gorchakovfund.ru/project/view/dialog-vo-imya-budushchego/>
13. Petukhov, V. V., Barash, R. E. Rosiiany i «russkyi myr»: istrychnyi kontekst ta suchasne osmyslennia. URL: <https://www.politstudies.ru/files/File/2014/66/2014-6-PETUKHOV.pdf>
14. Rozumnyi, M. M. Imperskyi revansh: sproba Putina. URL: <http://zpv.knu.ua/index.php/pb/article/view/8/8>
15. Vplyv Rosii zrostaie, a imidzh Putina stradzhaie (2020). URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29643031.html>
16. U borotbi za naftovyi rynek Kytaiu ostannie slovo za Rosiieiu (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/economics/1245281-china/>
17. Vony khochut zavoiuvaty svit: SShA zliakalysia nazv rosiiskykh pidvodnykh chovniv (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/world/1306781-war/>
18. Romyr: Zhyteli Rosii nazvaly Putina holovnoiu hordistiю krainy (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/society/1272416-romir/>
19. Khtos duzhe boitsia posylennia rosiiskoho narodu (2015). URL: <https://www.pravda.ru/world/1272208-efimova/>
20. Rosiia postavyt v Iran tsyvilni litaky na sumu v \$ 21 mlrd. (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/economics/1276188-iran/>
21. Dobra Rosiia dast hazu Ukraini? (2015). URL: <https://www.pravda.ru/world/1279971-zatulin/>
22. BBC: Ameryka blahaie Rosiiu probachyty borhy Ukraini (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/world/1281931-usa/>
23. Talanty azerbaidzhanskykh zhinok vysoko tsiniuit v Rosii i v sviti (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/culture/1283771-azerbaydzhan/>
24. Ukraina bez rosiiskoho hazu zymu ne perezhyve (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/expert/1283906-Telegina/>
25. The National Interest: U chomu sekret populiarnosti Putina? (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/society/1286303-putin/>
26. Eks-analytyk TsRU: Navchannia pokazuiut, shcho NATO prohraie viinu Rosii (2015). URL: <https://www.pravda.ru/news/world/1286322-Nato/>
27. Rosiia staie pryvablyvishoiu dlia inozemnykh turystiv (2016). URL: <https://www.pravda.ru/news/economics/1292488-russia/>
28. Minoborony Virmenii vidznachylo efektyvnist misii Rosii v Karabakhu (2020). URL: <https://russian.rt.com/ussr/news/808381-minoborony-armeniya-karabah-otnosheniy>

Матеріал надійшов до редакції 10.01.2021 р.